

Sygn. akt: II C 92/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 8 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Mączkowska

Protokolant: Anna Banasik

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. Z.

przeciwko (...) W.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od M. Z. na rzecz (...) W. kwotę 7.200 (siedem tysięcy dwieście) złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. koszty sądowe w nieuiszczonej części przejmuje na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie.

SSO Małgorzata Mączkowska

Sygn. akt: **II C 92/16**

UZASADNIENIE

Powódka M. Z. pozwem z dnia 20 października 2015 r. wniosła o zasądzenie od (...) W. kwoty 760.787,79 zł wraz z ustawowymi odsetkami:

- a) od kwoty 177.001,67 zł od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty,
- b) od kwoty 205.321,30 zł od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty,
- c) od kwoty 149.638,09 zł od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty,
- d) od kwoty 180.194,90 zł od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty,
- e) od kwoty 48.631,83 zł od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty,

a także o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że prowadzi Niepubliczne Przedszkole (...), które zarejestrowane jest w ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez (...) W.. Powódka otrzymuje od pozwanego dotację na

dofinansowanie bieżącej działalności prowadzonej placówki. Zdaniem powódki, pozwana gmina w latach 2010-2014 w sposób nieprawidłowy naliczała wypłacane kwoty dotacji. Tym samym, prowadzone przez powódkę niepubliczne przedszkole otrzymało w/w latach kwoty niższe niż w rzeczywistości powinno. Dochodzona w niniejszym procesie kwota główna stanowi różnicę pomiędzy kwotą przyznaną powódce przez pozwanego z tytułu dotacji a kwotą rzeczywiście jej należną. Powódka zaznaczyła, że analiza art. 90 ust. 2b ustawy o systemie oświaty wskazuje, że podstawą naliczenia dotacji stanowią zaplanowane w budżecie gminy wydatki bieżące. Przy czym ustawodawca nie wskazał, w jaki sposób wydatki te zostaną pokryte, gminy mogą je zatem planować dowolnie. W ocenie powódki, skoro ustawodawca wskazał, że wydatki stanowiące źródło obliczenia dotacji są zdefiniowane poprzez określenie, że są to wydatki bieżące, ustalone w budżecie gminy jako wydatki ponoszone w przedszkolach publicznych w przeliczeniu na jednego ucznia, to trudno znaleźć uzasadnienie do odejmowania od tych wydatków dochodów pokrywanych subwencją (pozew – k. 2-16).

Pozwane (...) W. kwestionując powództwo co do zasady oraz co do wysokości, wniosło o jego oddalenie w całości i zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany zakwestionował legitymację czynną powódki, wskazując, że M. Z. stała się osobą prowadzącą Niepubliczne Przedszkole (...) od dnia 1 października 2015 r., zaś w okresie wcześniejszym przedszkole było prowadzone przez osobę prawną (...) sp. z o.o. W ocenie pozwanego, wyliczenia powódki zostały dokonane w sposób dowolny, nie mający potwierdzenia w obowiązujących przepisach prawa. Pozwany zakwestionował wskazany przez powódkę sposób obliczenia dotacji za lata 2010-2014.

Pozwany podniósł, że powódka błędnie przyjęła jako podstawę obliczenia kwoty dotacji plan wydatków ujęty w sprawozdaniu z wykonania wydatków budżetowych na koniec roku zamiast planu ujętego w budżecie oraz błędnie przyjęła sposób obliczania kwoty dotacji na ucznia. Pozwany zaznaczył, że w pozwie jako kwotę wyjściową wydatków bieżących przyjęto kwotę ujętą w sprawozdaniu z wykonania planu wydatków budżetowych na koniec roku, które nie stanowi części uchwały budżetowej.

Pozwany zakwestionował także uwzględnienie przez powódkę w podstawie obliczenia kwoty dotacji oprócz wydatków budżetowych także wydatków zaplanowanych przez przedszkola publiczne w ramach tzw. rachunków dochodów własnych. W ocenie pozwanego, podstawą określenia dotacji dla przedszkoli niepublicznych są ustalone w budżecie danej gminy wydatki bieżące ponoszone w przedszkolach publicznych. W ocenie pozwanego, powódka błędnie interpretuje art. 90 ust. 2b ustawy oświatowej. Pozwany wskazał, że celem ustawodawcy było powiązanie wysokości dotacji dla przedszkoli niepublicznych z wysokością środków budżetowych planowanych na działalność przedszkoli publicznych (odpowiedź na pozew – k. 132-146).

W piśmie procesowym z dnia 31 marca 2016 r. powódka wyjaśniała, że przedszkole, którego obecnie jest organem prowadzącym działa od 2010 r., przy czym zmiana organu prowadzącego nastąpiła w październiku 2015 r. Zmiana ta nie stanowiła stworzenia nowej placówki, przedszkole jako beneficjent dotacji oświatowej istniało nadal w niezmienionej formie, nastąpiła jedynie zmiana organu prowadzącego. W ocenie powódki, zmiana organu prowadzącego nie ma wpływu na zobowiązania czy roszczenia podmiotu reprezentowanego przez konkretny podmiot. Osoba prowadząca działa za przedszkole, które podmiotowości tej nie posiada, osoba ta odpowiada za zobowiązania placówki, przysługują jej zatem i prawa należne przedszkolu (pismo – k. 206-219).

W piśmie procesowym z dnia 27 czerwca 2017 r. pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia, gdyż w jego ocenie dotacje wypłacone przedszkolu niepublicznemu posiadają charakter świadczenia okresowego, dla którego okres przedawniania wynosi 3 lata, a zatem co najmniej roszczenia za lata 2010-2012 uległy przedawnieniu. W ocenie pozwanego, takie cechy dotacji jak cykliczność przyznawania, ostateczny rozmiar świadczenia dotacji uzależniony od czasu trwania stosunku zobowiązania, jednoznacznie wskazują, że posiada ona charakter świadczenia okresowego, dla którego okres przedawnienia wynosi 3 lata. Ponadto, zdaniem pozwanego, powódka nigdy nie przejęła zobowiązań i wierzytelności organu prowadzącego placówkę, którym w latach 2010-2014 r. była (...) sp. z o.o. Z uwagi na fakt, że przedszkole niepubliczne nie posiada zdolności prawnej wszystkie długi i wierzytelności związane z prowadzeniem

przedszkola niepublicznego nie są długami i wierzytelnościami przedszkola, lecz organu prowadzącego to przedszkole (pismo – k. 395-398).

W piśmie procesowym z dnia 27 czerwca 2017 r. powódka zaznaczyła, że podstawę obliczenia dotacji powinna stanowić rzeczywista liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli. Roszczenie o zapłatę dotacji oświatowej objęte jest 10-letnim okresem przedawnienia. Powódka zaznaczyła, że złożyła (...) W. pisemne oświadczenie, z którego wynika wprost, iż przejęła wszystkie prawa i zobowiązania poprzedniego organu prowadzącego przedszkole, zaś pozwany tego faktu nie kwestionował (pismo – k. 401-405).

Sąd ustalił następujący **stan faktyczny**:

Od dnia 1 października 2015 r. M. Z. prowadzi Niepubliczne Przedszkole (...), które jest wpisane do ewidencji szkół i placówek niepublicznych pod numerem 229 PN. Do dnia 1 października 2015 r. organem prowadzącym przedszkole była (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (zaświadczenie z dnia 1 października 2015 r. – k. 19; zeznania powódki – k. 389-393).

M. Z. sporządziła pisemne oświadczenie noszące datę 15 września 2015 r., zgodnie z którym „jako następcą prawny przejęła Przedszkole (...) wraz z wszelkimi zobowiązaniami i wierzytelnościami z dniem 1 października 2015 r.” M. Z. podpisała oświadczenie, zgodnie z którym jako prezes zarządu (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., na podstawie uchwały zarządu z dnia 15 września 2015 r., przekazała wraz ze wszystkimi zobowiązaniami i wierzytelnościami Przedszkole (...) z dniem 1 października 2015 r. M. Z. oświadczyła, że przejmuje placówkę bez zastrzeżeń, stając się jej następcą prawnym. M. Z. złożyła zatem oświadczenie zarówno w imieniu (...) sp. z o.o. (jako jej prezes zarządu), jak i w imieniu swoim jako osoby fizycznej – co do przekazania i przejęcia przedszkola „z wszelkimi zobowiązaniami i wierzytelnościami” (oświadczenie – k. 200).

(...) W. przyznało Niepublicznemu Przedszkolu (...), prowadzonemu przez (...) sp. z o.o., w latach 2010-2014 dotacje na dofinansowanie bieżącej działalności oświatowej. W 2010 r. była to łączna kwota 404.504,16 zł, w 2011 r. – 410.595,39 zł, w 2012 r. – 375.319,78 zł, w 2013 r. – 431.606,72 zł, a w 2014 r. – 415.602,87 zł (potwierdzenia przelewów – k. 78-83; sposób obliczenia dotacji – k. 151-185).

W 2013 r. Najwyższa Izba Kontroli przedstawiła informację o wynikach kontroli pod tytułem: „Finansowanie przez gminy przedszkoli publicznych i niepublicznych oraz wykonywanie przez te placówki niektórych zadań w zakresie kształcenia, wychowania i opieki”. Z poczynionych ustaleń wynika, iż przeprowadzone w niektórych gminach przez Regionalne Izby Obrachunkowe kontrole wykazały nieprawidłowości odnośnie trybu udzielania dotacji dla niepublicznych przedszkoli. Owe zastrzeżenia dotyczyły m.in. podstawy obliczania dotacji (informacja NIK – k. 47-53v).

Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych przedstawiła w 2014 r. sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2013 r. Kontrole zostały przeprowadzone przez wszystkie regionalne izby obrachunkowe, łącznie w 86 jednostkach samorządu terytorialnego, w tym 75 gminach i 11 powiatach. Spośród 171 badanych dotacji udzielonych przedszkolom i oddziałom przedszkolnym (publicznym i niepublicznym), nieprawidłowości nie stwierdzono jedynie w przypadku 4 dotacji, a w pozostałych przypadkach ustalanie wielkości dotacji obarczone było błędami. Podsumowując dokonane ustalenia zwrócono uwagę m.in. na nieprawidłowości w ustaleniu podstawy udzielanych dotacji oraz istniejącą w związku z tym konieczność wprowadzenia przepisów pozwalających na stosowanie jednakowych i niebudzących wątpliwości i zasad obliczania tychże dotacji.

W szczególności zwrócono uwagę na konieczność sprecyzowania, które wydatki powinny być podstawą ustalenia dotacji na ucznia dotowanej szkoły czy przedszkola, to jest przewidziane, czyli ujęte w planowanych wydatkach budżetowych lub w planach finansowych jednostek czy też ponoszone, a więc wykonane w danym roku budżetowym; zawarte w ustawie sformułowania „otrzymują na każdego ucznia (...) w wysokości równej wydatkom przewidzianym (...)” lub w wysokości „ustalonych w budżecie danej gminy wydatków bieżących ponoszonych”, rodzą problemy interpretacyjne. Dalej zwrócono uwagę, iż niektóre jednostki samorządu terytorialnego odnoszą to pojęcie do

wydatków zaplanowanych w ich budżetach i jest to zasadne do ustalenia planowanej kwoty dotacji na dany rok budżetowy, jednakże wiele jednostek samorządu terytorialnego stoi na błędnym stanowisku, że wydatki planowane pierwotnie (bez zmian) są podstawą ustalenia dotacji należnej za rok budżetowy, a dokonane zmiany planu (zmniejszenia lub zwiększenia) nie pociągają za sobą odpowiedniej korekty wysokości dotacji należnej za dany rok budżetowy. Kolejna wątpliwość we w/w zakresie, na którą zwrócono uwagę, dotyczy kwestii „wydatków najbliższej gminy czy powiatu”, gdzie użyte jest sformułowanie „wydatki ponoszone”, które można interpretować jako wykonane w danym roku budżetowym (sprawozdanie – k. 40-46v).

Łączna kwota planowanych wydatków w 2010 r. w dziale 801, rozdziale 80104 wynosiła 473.855.309 zł, w rozdziale 80114 – 17.286.460,29 zł, w rozdziale 80146 – 2.323.104,57 zł, w rozdziale 80148 – 14.599.649,96 zł, a w rozdziale 80195 – 8.476.066,26 zł (sprawozdanie Rb-28S za 2010 rok – k. 54-56)

Łączna kwota planowanych wydatków w 2011 r. w dziale 801, rozdziale 80104 wynosiła 483.648.397 zł, w rozdziale 80114 – 17.626.406,22 zł, w rozdziale 80146 – 2.393.180,37 zł, w rozdziale 80148 – 17.100.543,81 zł, a w rozdziale 80195 – 9.145.057,95 zł (sprawozdanie Rb-28S za 2011 rok – k. 57-64).

Łączna kwota planowanych wydatków w 2012 r. w dziale 801, rozdziale 80104 wynosiła 498.246.660 zł, w rozdziale 80114 – 18.002.801,61 zł, w rozdziale 80146 – 1.350.821 zł, w rozdziale 80148 – 11.340.502 zł, a w rozdziale 80195 – 11.269.932,84 zł (sprawozdanie Rb-28S za 2012 rok – k. 65-71).

Łączna kwota planowanych wydatków w 2013 r. w dziale 801, rozdziale 80104 wynosiła 508.500.465 zł, w rozdziale 80114 – 17.756.429,58 zł, w rozdziale 80146 – 1.477.215 zł, w rozdziale 80148 – 10.932.406 zł, a w rozdziale 80195 – 12.823.589,25 zł.

Łączna kwota planowanych wydatków w 2014 r. w dziale 801, rozdziale 80104 wynosiła 414.423.012 zł, w rozdziale 80114 – 17.788.732,92 zł, w rozdziale 80146 – 1.410.564 zł, w rozdziale 80148 – 13.121.924 zł, a w rozdziale 80195 – 9.732.400,02 zł (sprawozdanie Rb-28S za 2013 rok – k. 72-73).

M. Z. pismem z dnia 12 października 2015 r. zwróciła się do (...) W. z żądaniem zapłaty na jej rzecz kwoty 1.040.849,32 zł, na którą składa się należność główna w wysokości 760.787,79 zł wraz z ustawowymi odsetkami, które na dzień 5 października 2015 r. wyniosły 280.061,53 zł, z tytułu niewypłaconej dotacji dla Niepublicznego Przedszkola (...) za lata 2010-2014 (pismo – k. 96-104).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił **na podstawie** wyżej wskazanych dowodów w postaci dołączonych do akt dokumentów i ich odpisów, a także na podstawie zeznań świadków L. P. i A. F. oraz przesłuchania powódki M. Z..

Sąd uznał za wiarygodne przedstawione dokumenty i ich odpisy. Żadna ze stron nie zgłosiła zarzutów co do autentyczności ani prawdziwości tych dokumentów, a Sąd nie znalazł podstaw do ich podważenia z urzędu. Sąd uznał za wiarygodne również zeznania wyżej wymienionych świadków oraz powódki.

Postanowieniem z dnia 6 września 2017 r. Sąd oddalił wniosek powódki o zobowiązanie pozwanego do podania informacji o liczbie dzieci jako zbędny do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, gdyż powództwo podlegało oddaleniu co do zasady, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia (postanowienie – k. 407). Powódka, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, nie złożyła zastrzeżenia do protokołu na podstawie art. 162 k.p.c. (protokół rozprawy – k. 407-408).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest niezasadne z uwagi na brak wykazania legitymacji czynnej po stronie powodowej. Powódka wskazywała, że prowadzi Niepubliczne Przedszkole (...), które jest zarejestrowane w ewidencji szkół i placówek niepublicznych. Bezsporne było, że M. Z. stała się organem prowadzącym przedszkole (...) dopiero od dnia 1 października 2015 r., zaś w okresie wcześniejszym przedszkole było prowadzone przez osobę prawną (...) sp. z

o.o. Podkreślić należy, że powództwo dotyczy zwrotu dotacji na dofinansowanie działalności przedszkola za lata 2010-2014, kiedy to organem prowadzącym placówkę przedszkolną była (...) sp. z o.o.

Zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 2016.1943 – tekst jedn.), osoby prawne i fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2009 r., sygn. V CSK 366/08, placówki niepubliczne utworzone na podstawie art. 82 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty nie mają zdolności sądowej. Z kolei w wyroku z dnia 3 stycznia 2007 r., sygn. IV CSK 312/06, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że z art. 90 ustawy o systemie oświaty wynika norma kreująca pomiędzy Skarbem Państwa lub jednostką samorządu terytorialnego, właściwymi do wypłaty dotacji, a osobami prowadzącymi szkoły lub placówki niepubliczne, uprawnionymi do żądania ich otrzymania, stosunek prawny odpowiadający istotnym cechom zobowiązania w rozumieniu art. 353 § 1 KC. Ustawodawca określił bowiem wyraźnie, w jakiej wysokości, od kogo oraz komu należy się świadczenie pieniężne, zaś jego otrzymania nie uzależnił od wydania jakiegokolwiek aktu administracyjnego, a jedynie od złożenia właściwemu organowi przez osobę prowadzącą szkołę oświadczenia wiedzy, obejmującego informację o planowanej liczbie uczniów w roku, za który dotacja jest należna.

Z powyższego wynika zatem, że samo przedszkole (...) nie ma zdolności sądowej i nie jest podmiotem praw, w tym nie jest podmiotem uprawnionym do uzyskania dotacji. Podmiotem takim jest organ prowadzący przedszkole: osoba prawna lub osoba fizyczna. W okresie, za jaki powódka dochodzi od pozwanego zapłaty dotacji, organem prowadzącym przedszkole (...) była (...) sp. z o.o. To tej spółce przysługują zatem ewentualne roszczenia o zapłatę dotacji za lata 2010-2014.

Zdaniem pozwanego, powódka – M. Z. nie przejęła zobowiązań i wierzytelności organu, który prowadził przedszkole w latach 2010-2014 r. Pozwany zakwestionował skuteczność oświadczenia powódki z dnia 15 września 2015 r., podniósł, że nie można go uznać za umowę przeniesienia długów i wierzytelności związanych z prowadzeniem przedszkola (...) z uwagi na naruszenie rygorów dotyczących zawierania umów przez spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wynikających z art. 210 k.s.h. oraz z uwagi na brak zawarcia umowy o przeniesieniu praw i obowiązków.

Powódka powołała się na pisemne oświadczenie sporządzone przez siebie (k. 200), w którym oświadczyła, że jako następcą prawnym przejęła przedszkole (...) wraz z wszelkimi zobowiązaniami i wierzytelnościami z dniem 1 października 2015 r. W oświadczeniu wskazała także, że jako prezes zarządu (...) sp. z o.o., na podstawie uchwały zarządu z dnia 15 września 2015 r., przekazała wraz ze wszystkimi zobowiązaniami i wierzytelnościami przedszkole (...) z dniem 1 października 2015 r. M. Z. oświadczyła, że przejmuje placówkę bez zastrzeżeń, stając się jej następcą prawnym. M. Z. złożyła zatem oświadczenie zarówno w imieniu (...) sp. z o.o. (jako jej prezes zarządu), jak i w imieniu swoim jako osoby fizycznej – co do przekazania i przejęcia przedszkola „z wszelkimi zobowiązaniami i wierzytelnościami.”

Wątpliwości odnośnie prawidłowości oświadczenia M. Z. z dnia 15 września 2015 r. i tym samym jego ważności związane są z faktem, że oświadczenie o przekazaniu przedszkola wraz ze wszystkimi zobowiązaniami i wierzytelnościami zostało złożone przez M. Z. jako prezesa zarządu (...) sp. z o.o. jako przekazującym oraz przez M. Z. jako przejmującą osobę fizyczną, w rezultacie czego została zawarta „umowa z samym sobą”, a ponadto, że przelew wierzytelności nastąpił w formie oświadczenia, a nie w formie umowy cesji wierzytelności.

Zgodnie z art. 511 k.c., jeżeli wierzytelność jest stwierdzona pismem, przelew tej wierzytelności powinien być również pismem stwierdzony. Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lutego 2002 r., sygn. II CKN 1160/99, zgodnie z art. 74 § 1 k.c., niezachowanie formy pisemnej zastrzeżonej w art. 511 k.c. nie skutkuje nieważnością umowy przelewu, a jedynie określonymi ustawowo ograniczeniami dowodowymi, zaś wymóg zachowania formy pisemnej zastrzeżony jest jedynie dla celów dowodowych.

Zgodnie z art. 60 k.c., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli). Zgodnie zaś z art. 65 § 1 k.c., oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje.

W ocenie Sądu, celem oświadczenia powódki z dnia 15 września 2015 r. była cesja wierzytelności (...) sp. z o.o., która była organem prowadzącym przedszkole (...) do dnia 1 października 2015 r., na rzecz powódki jako osoby fizycznej. Oświadczenie zostało skonstruowane w dosyć nietypowy i specyficzny sposób. Można jednak przyjąć, że zawiera oświadczenia obu stron co do przelewu wierzytelności, to jest i (...) sp. z o.o., w imieniu której działała M. Z. i M. Z. jako osoby fizycznej.

W ocenie Sądu, nie doszło jednak do skutecznego przelewu ewentualnej wierzytelności (...) sp. z o.o. dotyczącej dotacji na rzecz M. Z. z uwagi na naruszenie reguł reprezentacji (...) sp. z o.o. Sposób reprezentacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w takiej sytuacji reguluje art. 210 § 1 kodeksu spółek handlowych (k.s.h.), zgodnie z którym w umowie między spółką a członkiem zarządu, spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników. Norma tego artykułu jest normą bezwzględnie obowiązującą i jej naruszenie skutkuje nieważnością zawartej umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 marca 2010 r., sygn. IV CSK 413/09 (LEX nr 677902), celem przepisu art. 210 § 1 k.s.h. jest ochrona interesów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a pośrednio także jej wspólników i wierzycieli, na wypadek konfliktu interesów, który może się ujawnić w sytuacji, gdy członek zarządu zawiera umowę "z samym sobą", a więc w sytuacji, gdy po obu stronach umowy występują te same osoby. Możliwa w takim wypadku kolizja interesów została przez ustawodawcę rozstrzygnięta na korzyść spółki. Przepis ten nie różnicuje czynności prawnych, wobec czego dotyczy wszystkich umów między spółką a członkiem zarządu, bez względu na to, czy mają związek z funkcją pełnioną przez niego w zarządzie spółki. Ochrona polega w tym wypadku na wyeliminowaniu możliwości działania członka zarządu w podwójnej roli: reprezentanta interesów spółki i reprezentanta interesów własnych, dzięki czemu zapobiega przed nadużyciami do jakich mogłoby dojść w związku z kierowaniem się przez członka zarządu interesem własnym, pozostającym w sprzeczności z interesem spółki. Nie jest przy tym konieczne, aby sprzeczność interesów rzeczywiście występowała; wystarczy potencjalna kolizja interesów." Podobnie zostało wskazane w wielu orzeczeniach Sądu Najwyższego, między innymi w uchwałach z dnia 12 stycznia 2010 r., sygn. III CZP 120/09 i z dnia 22 października 2009 r., sygn. III CZP 63/09.

Skoro przy sporządzaniu oświadczenia z dnia 15 września 2015 r. prezes zarządu (...) sp. z o.o. - M. Z. wystąpiła w podwójnej roli, tj. reprezentanta interesów spółki, a także reprezentanta własnych interesów, z naruszeniem ustawowego zakazu z art. 210 § 1 k.s.h., to skutkowało to nieważnością tej czynności prawnej, a tym samym nieważnością cesji wierzytelności przysługujących ewentualnie (...) sp. z o.o. jako organowi prowadzącemu przedszkole (...).

Przepis art. 210 § 1 k.s.h. nie reguluje skutków jego naruszenia. W orzecznictwie dominuje stanowisko, że naruszenie art. 210 § 1 k.s.h., jako przepisu bezwzględnie obowiązującego, poprzez przekroczenie uprawnień do reprezentowania spółki w umowach z członkiem zarządu skutkuje bezwzględną nieważnością czynności prawnej. Według art. 210 § 1 k.s.h., w umowie między spółką z o.o. a członkiem zarządu oraz w sporze z nim spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników. Oznacza to, że jedynie te dwa podmioty są upoważnione do zawierania z członkami zarządu w imieniu spółki wszelkich umów (w tym także umów o pracę). Niezachowanie tego wymagania powoduje bezwzględną nieważność umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2009 r., sygn. II PK 36/09, OSNP 2011, Nr 5-6, poz. 77).

W wyroku z dnia 11 maja 2009 r., sygn. I UK 15/09 (LEX nr 512998) Sąd Najwyższy podkreślił, że bezwzględna natura normy prawnej z art. 210 k.s.h. - z mocy art. 58 § 1 k.c. - z zasady powoduje nieważność czynności prawnej dokonanej

między członkiem zarządu spółki i spółką, w której nie została dochowana tak określona reprezentacja spółki (por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 maja 2015 r., sygn. I ACa 244/15, LEX nr 1754189).

W wyroku z dnia 2 września 2015 r., sygn. VI ACa 1339/14 (LEX nr 1814841), Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał, że „umowa zawarta z naruszeniem art. 210 k.s.h. jest nieważna, bez względu na jej zatwierdzenie przez ustanowionego uchwałą wspólników pełnomocnika. Skutkiem naruszenia zasad reprezentacji z art. 210 k.s.h. jest bezwzględna nieważność umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c.”

Wskazać również należy, że w judykaturze obok dominującego poglądu o bezwzględnej nieważności czynności prawnej niezgodnej z art. 210 k.s.h. na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h., występuje też nurt przeciwny dopuszczający potwierdzenie na podstawie art. 103 k.c. umowy zawartej przez niemający wymaganej kompetencji organ osoby prawnej. Przepis art. 103 k.c. stosowany jest wówczas per analogiam.

Zauważyć jednak należy, że w aktualnym orzecznictwie spotkać można poglądy przyjmujące możliwość braku uznania za nieważną czynności prawnej sprzecznej z art. 210 k.s.h. w wyjątkowych przypadkach, w szczególnych stanach faktycznych. Dla przykładu można powołać się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 kwietnia 2015 r., sygn. I ACa 1107/14 (LEX nr 1682858), w którym wskazano, że „nie może być skuteczne nadużywanie zarzutu nieważności umowy w oparciu o art. 210 § 1 k.s.h. przez podmiot, który w wyniku kwestionowanej w ten sposób czynności prawnej odniósł korzyść w postaci świadczenia ze strony spółki, a powołuje się na nieważność kontraktu, by uchylić się od spełnienia swego równoważnego świadczenia wzajemnego. Prowadziłoby to rozstrzygnięcie sądowych sprzecznych z zasadami sprawiedliwości i promowałoby zachowania nieetyczne w stosunkach gospodarczych”.

W niniejszej sprawie taka sytuacja nie miała miejsca. Podkreślić także należy, że to powódka sporządziła treść „oświadczenia” przelewu wierzytelności niezgodnego z prawem. Z twierdzeń powódki wynika także, że zmiana organu prowadzącego przedszkole z (...) sp. z o.o. na M. Z. wynikała z problemów finansowych spółki. Niezależnie od tego, z czego te kłopoty wynikały, w szczególności czy z tego, że spółka otrzymała dotacje w zaniżonej wysokości, to przelew wierzytelności spółki reprezentowanej przez członka zarządu na rzecz tego członka zarządu musi zostać uznany za bezwzględnie nieważny.

Oceniając skutek naruszenia nakazu z cytowanego art. 210 § 1 k.s.h., Sąd podziela stanowisko doktryny i judykatury, które w przypadku naruszenia wymogu reprezentacji spółki, przewidzianego w art. 210 § 1 k.s.h., uznaje umowę zawartą niezgodnie z postanowieniem art. 210 § 1 k.s.h. za bezwzględnie nieważną na podstawie art. 58 k.c., a tym samym bez możliwości potwierdzenia takiej czynności w trybie art. 103 k.c.

Reasumując, w niniejszej sprawie przy podpisywaniu oświadczenia z dnia 15 września 2015 r. (...) sp. z o.o. nie była reprezentowana przez radę nadzorczą ani pełnomocnika powołanego uchwałą zgromadzenia wspólników, lecz przez powódkę jako prezesa zarządu spółki, która była jednocześnie drugą stroną umowy. Przywołane powyżej przykłady ewentualnej możliwości zastosowania bezskuteczności zawieszony czynności prawnej dokonanej z naruszeniem art. 210 k.s.h. nie zachodzą.

Podkreślić również należy, że w sprawie nie zostało wykazane, jaka była reprezentacja (...) sp. z o.o. w dacie złożenia oświadczenia przez M. Z.. Sąd z urzędu dopuścił dowód z wydruku z Krajowego Rejestru Sądowego (...) sp. z o.o. z dnia 5 września 2017 r. na okoliczność wpisów dotyczących spółki (postanowienie – k. 407), jednak z uwagi na aktualny odpis z KRS nie pozwoliło to na ustalenie danych wspólników oraz danych członków zarządu spółki w 2015 r. W ocenie Sądu, niezależnie od tego, czy wspólnikiem spółki był jeden wspólnik czy kilku, to przy składaniu oświadczenia z dnia 15 września 2015 r. nie zachowano wymogów z art. 210 § 1 i § 2 k.s.h. Powódka nie powoływała się na to, że była jedynym wspólnikiem spółki. Nawet gdyby tak było, wówczas umowa powinna zostać sporządzona w formie aktu notarialnego, zgodnie z art. 210 § 2 k.s.h., co również nie miało miejsca.

W niniejszej sprawie w związku z roszczeniem dotyczącym zwrotu dotacji za lata 2010-2014 legitymacja czynna przysługuje osobie prawnej, która w danym okresie była organem prowadzącym przedszkole, czyli (...) sp. z o.o. Brak

skutecznego i ważnego przelewu wierzytelność z (...) sp. z o.o. na powódkę z uwagi na naruszenie art. 210 k.s.h., jest przyczyną oddalenia powództwa M. Z..

Mając na uwadze powyższe rozważania faktyczne i prawne, powództwo podlegało oddaleniu w całości z uwagi na brak legitymacji czynnej powódki.

O **kosztach procesu** Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Wobec oddalenia powództwa w całości za stronę przegrywającą sprawę należy uznać powódkę. Dlatego też Sąd obciążył powódkę kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w wysokości 7.200 zł, zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2013.490 – tekst jedn.) w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015.1804).

Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd uznał, że nie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążania powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej.

Postanowieniem z dnia 3 grudnia 2015 r. powódka została zwolniona od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty sądowej od pozwu ponad kwotę 5.000 zł (k. 116). Wobec tego nie uiszczony koszt sądowy Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie, na podstawie art. 113 ust. 1 (a contrario) ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2016.623 – tekst jedn.).

SSO Małgorzata Mączkowska